

СТАНОВИЩЕ

Върху дисертационния труд на
доц. д-р Лазар Георгиев Копринаров за получаване
на научната степен „Доктор на философските науки”
по научната специалност ...(05.01.13 – „Философия на културата,
политиката, правото и икономиката”)

Тема „Dii consentes ,или за социалната и политическата
Философия на Ортега-и-Гасет”

Дал становището: доц. Златко Николаев Стоянов, д-р по философия

Има дисертации, чието четене струва много усилия, но понякога и мъки на читателя и други носещи истинско интелектуално удоволствие и наслада. Разглежданият дисертационен труд на доц. Лазар Копринаров е определено от втория вид, той има всичките достойнства на едно задълбочено, самостоятелно, ерудирано творческо изследване на философските, философско историческите и политическите идеи на най-видния испански философ от общоевропейско значение, ценно за всеки, който иска да го разбере и оцени. То успешно се вписва в трайните напоследък тенденции на приобщаването българската философска мисъл към високите постижения на духовна Европа. И още нещо. Освен европейски, Хосе Ортега-и-Гасет е преди всичко испански философ. А отношението Испания - Европа в основата си е почти същото като отношението България - Европа. Същите проблемни ситуации, алтернативи, визии, дискусии е пораждала „европеизацията” на Испания, каквито поражда и „европеизацията” на България. Затова изследването на Ортега-и-Гасет, който е в центъра на духовния и политическия живот на Испания за няколко десетилетия е много по-актуално и важно за нас отколкото на много по-значими исторически философи, които обаче нямат нищо общо с нашата историческа действителност.

Решаващото за оценката на една дисертация обаче е не просто избора на темата, а нейната разработка, т.е. в нейната реализация. В това отношение доц. Лазар Копринаров демонстрира дълбоко познаване на житейската и творческата

биография на Ортега-и-Гасет, висока философска култура, позволяваща му да вникне в същността на неговите философски, социално - философски и политически идеи и умело да ги изложи като ги оцени в контекста на общото развитие на философията и политологията през този период, евристически и творчески способности за анализи, синтези и обобщения, определящи в последна сметка качеството на предложения труд и приносните моменти в него. Тях виждам най-вече в следното:

Първо: дисертационният труд на доц. Лазар Копринаров е първото по рода си цялостно изследване на философската мисъл на Ортега-и-Гасет, разкриващо вътрешната връзка и единство на неговата философска антропология, социална философия и философия на политиката. Макар че и досега Ортега-и-Гасет е привличал вниманието на българските философи и учени, предмет на анализ са били отделни страни на неговото многостранно творчество. За първи път е направено едно фундаментално изследване върху Ортега-и-Гасет, което го представя като философ от европейска величина със собствено място при оформяне на промените, настъпили в европейската философия в първата половина на XX век, свързани с утвърждаването на философията на живота, екзистенциализма, лингвистичния обрат, херменевтиката и определящи в голяма степен и сега модерната философска мисъл.

Второ: Приносни моменти съдържат проникателните анализи, които доц. Лазар Копринаров прави на философската антропология на Ортега-и-Гасет поставяща човека в центъра на света; на доктрината за перспективизма, като епистемологическа основа на онтологическия плурализъм, преодоляваща, както субективистическия релативизъм, така също и натуралистическия и рационалистическия обективизъм разглеждащи истината като независима от човешката субективност; на учението му за социалното като анонимна реалност, продукт на човешката дейност, намираща се в сложни и конфликтни отношения със своя създател. Теорията за същността и битието на социалното като продукт на човешката дейност, намиращ се в сложни, конфликтни отношения със своя създател. Тези анализи ни разкриват теоретичната дълбочина и вътрешна логика на социалната философия на Ортега-и-Гасет, дълбоките прозрения, до които тя стига в изясняването на традиционните философски питання за природата на човека, на обществените отношения, на културата, на езика, на историята, историческата промяна и други, нейния дълбок хуманистичен патос, израз на

който е утвърждаване на човешкия живот, на човешката личност като най-висша и незаменима ценност, като творческа креативна сила в света.

Приносни моменти съдържат също страниците дисертацията посветена на разглеждането на политическата философия на Ортега-и-Гасет и по-специално на разбирането за политиката като непосредствено участие в политическия живот и политиката като теория за политическите реформи. Това разграничение обаче има повече методологически характер и както показва самият жизнен път на Ортега-и-Гасет той не само развива идеи за политическата реформа на испанското общество, но се опитва да ги осъществи чрез пряко участие в политическия живот на страната в един от най-бурните периоди на нейната история и носи последствията си от това без да измени на себе си.

В дисертационния труд на Лазар Копринаров са изследвани и представени трите основни стълба на политическата философия на Ортега-и-Гасет – елитаризмът /учението за творческото малцинство и масата/, либерализмът /персоната и свободата като най-висши ценности/ и демокрацията /като най-добра форма на политическото управление/ и са анализирани сложните и противоречиви отношения между тях. Значението на този анализ, заедно с анализа на други два възлови моменти във политическата философия на Ортега-и-Гасет – идеята за Европа като политическа и духовна общност и взаимоотношенията между националното и наднационалното при съграждането на единна Европа далеч надрастват въпросите на рецепцията на философията на Ортега-и-Гасет и са стимули за развитието на българската философска и политическа мисъл.

Главното достойнство на дисертационния труд на доц. Лазар Копринаров е актуалния прочит на философията на Ортега-и-Гасет, на нейните идеи, тези, теми. Този актуален прочит не е просто осъвременяването им чрез една външна рефлексия, посочваща приликите и отликите между казаното от него и днешната философска и социално-политическа действителност, а дълбок поглед към Ортега-и-Гасет през призмата на последвалото развитие на философията и историята. Той констатира, че в голяма степен ние и днес се движим в кръга на проблемите, въпросите и отговорите вълнували Ортега-и-Гасет. Това важи както за философията, така и за политиката. Ако при първата поради нейния спекулативен характер това може да остане в сянка, при втората това е очевидно. И затова заплахите и опасностите, които крие либералната демокрация, според

Ортега-и-Гасет за свободата на личността и нейната автентичност са предмет на специално внимание и открит дебат в заключителната част на дисертационния труд.

„Авторефератът” и „Справка за научните приноси” приложени към дисертацията са изготвени според изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Налице са и необходимите публикации по темата на дисертационния труд три монографични изследвания и шест студии и статии, свидетелстващи за трайния интерес на Лазар Копринаров към предмета на дисертацията и за публичния интерес към неговите разработки.

Като има предвид казаното до тук, а и неказаното, моето категорично становище е, че представения дисертационен труд на доц. д-р Лазар Копринаров „*Dii consentes*, или за социалната и политическата философия на Ортега-и-Гасет” дава всички основания на неговия автор да се даде научна степен „Доктор на философските науки” и призовавам всички членове на научното жури да гласуват за вземането на такова решение.

Подпис: